

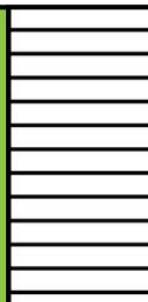
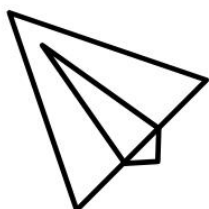

SAKU VALD
Läbi rohelise akna

SAKU VALLA ARENGUKAVA 2025-2035

OKTOOBER 2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
SAKU VALLA VISIOON	4
SAKU VALLA ARENGUSTRATEEGIA	6
1. HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED	7
1.1 HARIDUS	7
1.1.1 ALUSHARIDUS	10
1.1.2 ÜLDHARIDUS	11
1.1.3 ELUKESTEV ÕPE	12
1.2 NOORSOOTÖÖ	13
1.3 HUVIHARIDUS JA -TEGEVUS	16
1.4 KULTUUR JA VABA AEG	18
1.5 SPORT JA TERVIST TOETAVAD ELUVIISID	20
1.6 KÜLALIIKUMINE JA KOOSTÖÖ KOGUKONDADEGA	23
2. HOITUD JA KAASATUD INIMESED	25
2.1 SOTSIAALHOOLEKANNE	25
2.2 LASTE JA PEREDE HEAOLU	28
2.3 VANEMAEALISTE HEAOLU	30
2.4 VALLAELANIKE TURVALISUS JA KRIISIDEKS VALMISOLEK	32
3. HEA ELUKESKKOND	35
3.1 ELAMUMAJANDUS JA AVALIK RUUM	35
3.2 TEED, TÄNAVAD JA TÄNAVAVALGUSTUS	40
3.3 LIIKUVUS JA ÜHISTRANSPOORT	43
3.4 KESKKOND JA RINGMAJANDUS	45
3.5 ETTEVÕTLUS JA TURISM	48
VALLA JUHTIMINE JA ARENGUKAVA SEIRE	50
4.1 VALLA JUHTIMINE	50
4.2 ARENGUKAVA SEIRE	51
LISAD	52

SISSEJUHATUS

Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamine ja kaasajastamine on omavalitsusüksusele kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega antud ülesanne. Arengukavas analüüsitakse valla arengu olukorda, väljakutseid ja pikaajalisi suundumusi, lepitakse kokku soovitud tulevikuvision ja eesmärgid ning eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused.

„Saku valla arengukava 2025–2035“ aluseks on kehtiv valla arengukava, maakondlikud ja valdkondlikud üleriigilised strategiadokumendid ning arengukava koostamise ajal toimunud arutelude tulemused.

Saku valla ruumilise arengu suunad on määratletud üldplaneeringus.

SAKU VALLAS ON KOOSTATUD JÄRGMISED VALDKONDLIKUD ARENGUKAVAD:

- Jäätmekava
- Saku valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni (ÜVK) arendamise kava
- Kliima- ja energiakava
- Saku aleviku soojusmajanduse arengukava

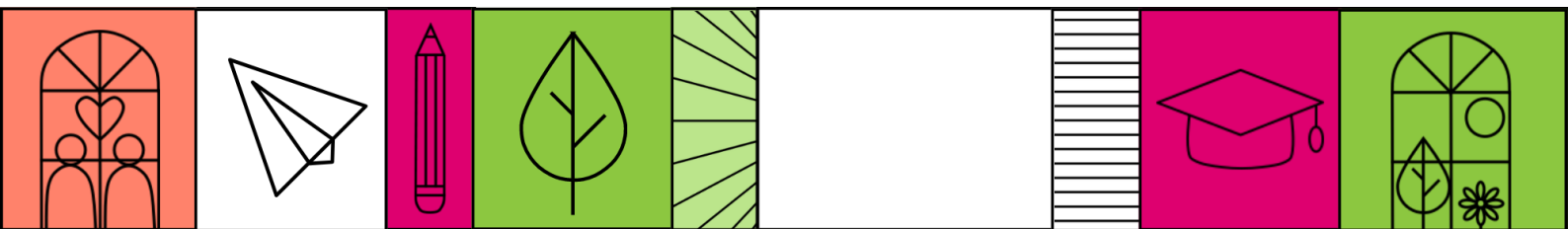
Valdkondlikud arengukavad on koostatud eri tegevusvaldkondade arendamiseks: neil on eraldi eesmärgid ja tegevuskavad, mida käesolevas arengukavas ei dubleerita. Saku valla arengukava ja valdkondlikud arengukavad on omavahel kooskõlas ja täiendavad üksteist. Käesoleva arengukava ja valdkondlike arengukavade tegevused ja investeeringud kajastuvad eelarvestrateegias.

Saku valla visioon kirjeldab soovitud olukorda aastal 2035, mille poole arengukava abil liigutakse. Arengukava seab valla sihid kolmes strateegilises valdkonnas: haritud ja aktiivsed inimesed, hoitud ja kaasatud inimesed ning hea elukeskkond. Iga valdkonna kohta antakse ülevaade hetkeolukorra peamistest kitsaskohtadest, valdkondlikest eesmärkidest koos saavutamise näitajate, tegevuste ja investeeringutega.

Iga valdkonna tegevused viiakse ellu kas terviklikult või etapiviisiliselt vastavalt jooksva aasta eelarves kavandatud mahus. Investeeringud kajastuvad kahes tabelis:

1. investeeringud, mis kajastuvad 2025–2029 eelarvestrateegias ja viiakse lähiaastatel ellu;
2. investeeringud, mis ei kajastu eelarvestrateegias ning mille elluviimiseks peab planeerima rahalised vahendid lähiaastate eelarvestrateegiasse.

Arengukavas planeeritud tegevusi ja investeeringuid seiratakse majandusaasta aruandes.

SAKU VALLA VISIOON

SAKU VALD ON KOKKUHOIDVATE, ETTEVÕTLIKE,
ROHELISE MÕTTEVIISIGA¹ JA ÕNNELIKE INIMESTE VALD.

SAKU VALD ON TERVIST TOETAVATE ELUVIISIDEGA,
VAIMSE KULTUURIPÄRANDIGA², LOODUSLÄHEDANE,
TURVALINE, INSPIREERIV JA ATRAKTIIVNE
REISISIHTKOHT.

¹ Roheline mõtteviis tähendab selliste tavade järgimist, mis viib keskkonnasõbralike tegude ja eluviisideni, mis omakorda aitab säilitada loodusvarasid, ümbritsevat keskkonda tulevaste ja praeguste põlvkondade jaoks.

² Vaimne kultuuripärand tähendab põlvest põlve edasi antud teadmisi, oskusi, kombeid ja tavaid, mis on kogukondadele omased ja olulised ka praegusel ajal.

SAKU VALLA VISIOON

Rohelist mõtteviisi iseloomustavad **looduslähedane ja keskkonnasõbralik eluviis ning energiasäästlikud lahendused**. Jätkusuutlikkust otsitakse kõikjal ning see on tasakaalus elukorraldusega.

Saku vald on **suurepärase elukeskkonnaga** järjepidevalt ja tasakaalustatult **arenev** ning **vallaelanikke, kogukondi ja ettevõtteid kaasav** omavalitsus.

Vallas on **tihe ja sidus jalgratta- ja jalgteede võrgustik** ning heal tasemel **mitmekesised sportimis- ja liikumisharrastust soodustavad võimalused**.

Vaimse kultuuripärandi edasikandmine annab **kogukondadele identiteedi ja järjepidevuse** ning edendab seeläbi ka **kultuurilist mitmekesisust ja loometegevust**. Vaimse kultuuripärandi edasikestmise eelduseks on **tegas ja kokkuhoidev kogukond**.

Saku alevikust on kujunenud **hästi planeeritud väikelinlik vallakeskus** koos heal tasemel haridusvõrgustikuga ning pidevalt areneva äri- ja teenuskeskusega. Kiisa alevik koos Kurtnaga on kujunenud valla lõunapiirkonna keskuseks. Külades on välja arendatud **inimsõbralik avalik ruum**.

Erinevatele eagruppidele on loodud **vaimset ja füüsilist tervist toetav keskkond** ning **kaasatuse võimalused**, aidates vähendada riskikäitumisi ja suurendades elanike enese- ja elukeskkonnaga seotud rahulolu.

Valla tunnuslause on „**LÄBI ROHELISE AKNA**“

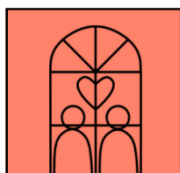
Rohelisest aknast välja vaadates on näha kaunist loodus- ja elukeskkonda. Rohelisest aknast sisse vaadates võib näha endast ja kodukohast lugupidavaid inimesi.

SAKU VALLA ARENGUSTRATEEGIA

Arengukava seab valla sihid kolmes strateegilises valdkonnas, mis võimaldab omavahel enim seotud valdkondade kitsaskohti koos analüüsida ning seada neile ühiseid strateegilisi eesmärke:

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – haridus, noorsootöö, huviharidus ja -tegevus, elukestev õpe, kultuur ja vaba aeg, sport ja tervist toetavad eluviisid, külaliikumine ja koostöö kogukondadega.

HOITUD JA KAASATUD INIMESED – sotsiaalhoolekanne, laste ja pere heaolu, vanemaealiste heaolu, vallaelanike turvalisus ja kriisideks valmisolek.

HEA ELUKESKKOND – elamumajandus ja avalik ruum, teed, tänavad ja tänavavalgustus, liikuvus ja ühistransport, keskkond ja ringmajandus, ettevõtlus ja turism.

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED	HOITUD JA KAASATUD INIMESED	HEA ELUKESKKOND
Iga laps saab võimetekohase hariduse	Abivajajaid märgatakse ja aidatakse	Inimkeskne elukeskkond
Kaasav ja mitmekülgne noorsootöö	Hea paik pere loomiseks, laste kasvatamiseks ja põlvkondade vaheliseks suhtlemiseks	Avalik ruum kutsub liikuma, suhtlema ja lõõgastuma
Aktiivne osalus eakohases huvihariduses ja -tegevuses, spordis ja liikumises	Teadlikud ja informeeritud elanikud	Ressursitõhus ja energiasäästlik vald
Elukestev õpe kogu elukaare ulatuses	Terve ja täisväärtuslik pereelu	Inspireeriv ja atraktiivne reisisihtkoht
Mitmekesine kultuuritegevus	Turvaline ja ohutu elukeskkond	Rohelise mõtteviisiga Saku vald
Tugevad kogukonnad		
Koolirõõmu hoidmine		

1. HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED

1.1. Haridus

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Vajadus püsiva kvalifitseeritud õpetajaskonna järele: töötada välja ühtlase töökoormuse jaotumise mudel, mis toetab õpetajate motivatsiooni töötada pikaajaliselt Saku valla haridussüsteemis.

Õpetajate kvalifikatsioon ja kutsetase: kvalifikatsioonile vastavate õpetajate osakaal ei ole piisav (koolides 71,5% ja lasteaedades 87%), mistõttu tuleb kvalifikatsiooni tõstmiseks süsteemselt toetada õpetajate taseme- ja täiendõpet.

Ennetusprogrammide ja sekkumistegevuste kasutamine: haridusasutused (lasteaiad ja koolid) kasutavad vähe tõenduspõhiseid ennetusprogramme (KiVa, VEPA, programm Kiusamisest Vabaks jmt) ja rakendavad ebapiisavalt sekkumistegevusi.

Laste ja õpilaste individuaalne õpiteekond: eri tasemega lastel ja õpilastel puudub igäihe võimetele vastav õpiteekond, tugiteenuste süsteem vajab arendamist ja tugispetsialistide koostöövõrgustik tugevdamist. Valla haridusasutustes on puudus kvalifitseeritud tugispetsialistidest.

Sõime- ja lastehoiukohtade puudus: lastele vanuses 1,5–3 aastat ei ole tagatud piisavalt lasteaiakohti. Vallas on puudus munitsipaallasteaiade sõimekohtadest ja eralastehoiu teenuse pakkujatest.

Saku Gümnaasiumi Tallinna mnt 10 hoone ümberehitus: Saku Gümnaasiumi Tallinna mnt 10 hoone on vaja projekteerida ja rekonstrueerida algklassilastele sobivaks.

Kajamaa Kooli laiendamine: Kajamaa Koolile on vaja luua täiendavaid õppekohti ning tänapäevased õppetingimused logistiliselt sobivamas asukohas.

Kurtna Kooli ruumipuudus: Kurtna kool ei taga piirkonna lastele piisaval arvul koolikohti.

Alushariduse õppetöö korraldus vajab kaasajastamist: rakendada rohkem nüüdisaegset õpikäsitus³ ja sellest tulenevat töökorraldust.

Mitteformaalse⁴ ja formaalhariduse⁵ lõimitus: EHIS-es registreeritud õppekavadega huviharidust ei arvestata õppetöö osana (eriti põhikooliosas). Informaalset haridust⁶ enamasti ei arvestata.

³ **Nüüdisaegne õpikäsitus** on arusaam õppimisest ja õpetamisest, mille kohaselt õppimine on aktiivne ja koostööne kogu elu kestes protsess, milles õppija õpib õppima ja võtab oma õppimise eest vastutuse. Õppimise käigus arenevad õppija teadmised ja oskused ning muutuvad tema käitumine ja väärtushinnangud. Õpetaja roll on toetada õppijat ning luua keskkond ja tingimused, milles iga õppija saab oma arengupotentsiaali maksimaalselt realiseerida.

⁴ **Mitteformaalõpe** on eesmärgistatud vabatahtlik õpe, mis toimub kindla õppeprogrammi alusel ja kindlatele huvirühmadele erinevates keskkondades. Mitteformaalse õppe võimalusi pakuvad noorsootöö, huviharidus, vabaharidus ja täiskasvanute täienduskoolitused.

⁵ **Formaalõpe** on koolieelses lasteasutuses, üldharidus-, kutse- ja kõrgkoolis õppekava alusel toimuv eesmärgistatud õpe, mida viivad läbi spetsiaalse ettevalmistuse ja kvalifikatsiooniga õpetajad või õppejõud.

⁶ **Informaalõpe** võib õppija seisukohast lähtudes olla nii eesmärgistatud kui eesmärgistamata õppimine, mis toimub igapäevaelu situatsioonides.

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – HARIDUS

VALDKONNA EESMÄRK

Iga laps saab kõikidel haridustasemetel parima oma võimetele vastava hariduse. Saku vallas on mitmekülgne ja heatasemeline põhi- ja keskharidus. Rahulolu haridusasutustega on kõrge. Õpivõimalused on kodulähedased, valikurohked ja kättesaadavad. Loodud on paindlikud mitmekesised õpivõimalused tänapäevastes õppetingimustes. Õpe on mitmekesine ja toetatud. Kvalifitseeritud ja motiveeritud õpetajad kasutavad süsteemselt nüüdisaegset õpikäsitus kõikidel haridustasemetel ja -liikides. Toimiv tugisüsteemide võrgustik pakub tuge nii lastele kui ka lapsevanematele. Vald on loonud mitmekülgseid võimalusi täiskasvanute osalemiseks elukestvas õppes.

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	alg­tase 2024	saavutustase 2035
Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal lasteaias	85,7%	Vähemalt sama tase
Esimese klassi õpilaste osakaal, kes eelmisel aastal käisid lasteaias	98,4%	Vähemalt sama tase
Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal põhikoolis	69,1%	Vähemalt Eesti keskmine
Koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialistide teenuste rakendamise osakaal põhihariduses	84%	90%
Edasiõppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust	97,3%	99%
Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud ⁷ (4. klass)	71,9%	75%
Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (8. klass)	74,1%	80%

⁷ Riiklik rahuloluküsitlus <https://www.haridussilm.ee/ee/tulemuslikkus/oppeasutuste-tulemuslikkus/pohiharidus/oppeasutus>

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – HARIDUS

Tööga pigem rahul või täiesti rahulolevate õpetajate osakaal

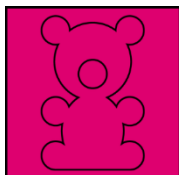
90,7%

Vähemalt sama tase

ÜLDISED TEGEVUSED

1. Arendatakse hariduslike tugiteenuste koostöövõrgustikku (sh regulaarsed koolitused, töötoad).
2. Arendatakse ja rakendatakse õpetajate töökorralduse mudelit ja motivatsioonipaketti, mis toetab õpetajate motivatsiooni töötada pikaajaliselt Saku valla haridussüsteemis ning vähendab nende töökoormust.
3. Luuakse süsteem õpetajate taseme- ja täiendõppe võimaldamiseks ja toetamiseks.
4. Toetatakse õpetajate kutse omandamist.
5. Haridusasutuste taristu viiakse kooskõlla nüüdisaegse õpikäsitusega, arvestades ruumikvaliteedi põhimõtetega, sh aja- ja asjakohasus, liikumist soodustav, ligipääsetavus, kohandatavus, säästlikkus ja tõhusus, keskkonnasõbralikkus, ohutus, tervislikkus jm.
6. Kajamaa Kooli juurde luuakse valla hariduse nõustamis- ja tugiteenuste keskus.
7. Kõik Saku valla haridusasutused liituvad ja võtavad kasutusele tõenduspõhised ennetusprogrammid, lisaks osalevad omavalitsusevälises, sh maakondlikus, ennetusega seotud koostöös ja koolitustel.
8. Koolides ja lasteaedades pakutakse tervislikku ja mitmekesist toiduvalikut.
9. Kõikide õppeasutuste organisatsioonikultuur on hooliv, koostöine ja demokraatlik, toetab üldpädevuste arengut, kõigi osaliste enesejuhtimis- ja koostööoskuste ning õppimist väärtustavate hoiakute kujunemist ning kõigi osaliste heaolu, sh paremat füüsilist ja vaimset tervist, erimeelsuste ja kriiside konstruktiivset lahendamist; senisest enam on väärtustatud koolirõõm – nii õppijate kui ka õpetajate subjektiivne heaolu.
10. Töötatakse välja ja rakendatakse karjäärimudelit, mis toetab õpetajate motivatsiooni töötada pikaajaliselt Saku valla haridussüsteemis ning vähendab nende töökoormust.

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – HARIDUS

1.1.1. Alusharidus

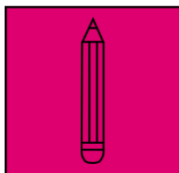
TEGEVUSED

1. Tehakse koostööd eraasutustega hoiukoha tagamiseks 1,5–3-aastastele lastele; muudetakse lasteaia töökorraldust nüüdisaegse õpikäsituse rakendamiseks (individuaalne lähenemine, tegevused alarühmades).
2. Lastele tagatakse nende vajadusest lähtuv õpe, vastavalt vajadusele luuakse arendus- ja tasandusrühmi.
3. Laste erivajadused on varakult märgatud ja lastele võimaldatakse kvaliteetseid tugiteenuseid; tõhustatakse koostööd lapsevanematega lapse individuaalsete vajaduste märkamiseks ja toetamiseks teabe jagamise, lapsevanematele suunatud vanemahariduse koolituste abil (nt avatud vajaduspõhised loengusarjad, tõenduspõhised programmid või arutelud ekspertidega).
4. Mitmekesistatakse lasteaedade õpikeskkonda.

INVESTEERINGUD 2025–2029 EELARVESTRAATEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta
Uue lasteaia rajamine Saku valda (6+2)	5 650 000	2027–2028
Tänassilma piirkonda lasteaia rajamine koostöös naaberomavalitsusega	1 000 000	2027

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – HARIDUS

1.1.2. Üldharidus

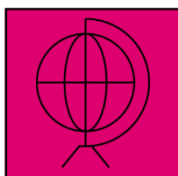
TEGEVUSED

1. Lastele tagatakse nende vajadusest ja võimetest lähtuv õpe, kus kõigile õppijatele tagatakse võrdsed võimalused olenemata nende soost, vanusest, elukohast, rahvusest, erivajadusest jmt.
2. Koolides on nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvad õppekavad. Nüüdisaegse õpikäsituse rakendamine toetab heade aine- ja erialateadmiste omandamist koos oskusega neid praktikas rakendada ning õpi-, koostöö- ja enesejuhtimisoskuste arengut; kasutusel on nutikas õppevara ja -metoodika, mis aitavad õppida ja õpetada kõitvalt ja tulemuslikult, anda ja saada vahetut sisulist tagasisidet.
3. Luuakse süsteem formaalse ja mitteformaalse hariduse lõimiseks, sh informaalõpe. Õppija saab oma õpitee kujundada vastavalt vajadusele ja võimetele, mh õppides väiksemate moodulite või õpiampsudena, mida saab arvestada formaalhariduse õppekava osana.
4. Loodus- ja täppisteaduste suuna arendamiseks üldhariduskoolides tehakse koostööd ettevõtjate ja vallavalitsusega.

INVESTEERINGUD 2025–2029 EELARVESTRAATEEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta
Saku Gümnaasiumile uue õppehoone (põhikooli) ehitamine Saku alevikku	13 139 495	2025
Kajamaa Koolile tänapäevaste õppetingimuste loomine Saku alevikus, sh hariduse nõustamis- ja tugiteenuste keskuse loomine, kus pakutakse ka rehabilitatsiooniteenust ning kus asub perepesa keskus	7 840 000	2026–2028
Saku Gümnaasiumi tänapäevaste õppetingimuste loomine, sh Saku Gümnaasiumi Tallinna mnt 10 rekonstrueerimine	8 000 000	2028–2029
Kurtna Koolile tänapäevaste õppetingimuste loomine	30 000	2026
Toimetuleku (TÕK) ja hooldusõppe (HÕK) õppekavadele vastavate koolikohtade loomine koostöös naaberomavalitsuste või erakoolidega; koostöös Saue ja teiste kohalike omavalitsustega Salu kooli arendamine	500 000	2027

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – HARIDUS

1.1.3. Elukestev õpe

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Koolitused lapsevanematele: seni on pakutud piiratud arvu spetsiifilisi koolitusi, samal ajal tuleks nii teemasid kui osalejate arvu suurendada, koostades selleks eelnevalt ülevaate koolitusvajadustest.

Koolituste pakkumine täiskasvanutele kogu elukaare vältel: täiskasvanute koolituste võimalused ja maht on piiratud, näiteks peaks korraldama rohkem töötubasid, lühikursusi jms.

VALDKONNA EESMÄRK

Eri vanuse- ja huvigrupid on kaasatud elukestvasse õppesse õppimise ja õpetamise kaudu nii formaal- kui ka mitteformaalhariduses. Saku valla elanikel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad eneseteostust nii isiklikus elus, töös kui ka ühiskonnas ning toetavad kohaliku omavalitsuse elu edendamist.

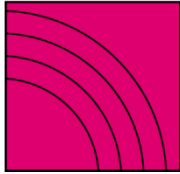
SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algtase	saavutustase
	2024	2025
Vallas või valla poolt korraldatud koolitustel osalenud inimeste osakaal valla elanike arvust	6,4%	10%

TEGEVUSED

1. Käivitatakse lastevanemate kooli – koolitusvajadusest ülevaate koostamine, regulaarsed koolitused lastevanematele koostöös haridusasutustega.
2. Igal aastal korraldatakse täiskasvanud õppija nädalat.
3. Koostöös haridusasutuste (sh kõrgkoolid ja kutseõppeasutused), ettevõtete ja teiste organisatsioonidega viiakse läbi eri tegutsemisvaldkondade kursusi/töötube.
4. Tõstetakse inimeste teadlikkust infoühiskonna võimalustest ja ohtudest ning arendatakse kõikide eagruppide digioskusi, sh digiturbepädevust, et suurendada digitaalset kaasatust;
5. Tõstetakse erinevate eagruppide teadlikkust vaimse ja füüsilise tervise hoidmisest, turvalisuse (sh sotsiaalse turvalisuse) tagamisest ning riskikäitumise ennetusest.
6. Arendatakse ettevõtlikkus- ja ettevõtluspädevust kõikidel haridustasemetel ja -liikides.

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED

1.2. Noorsootöö

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

14–26-aastaste noorte kaasamine: 14–26-aastased noored ei saa kaasa rääkida neile suunatud teenuste ja tegevuste planeerimisel, disainimisel, rakendamisel ja hindamisel.

20–26-aastaste noorte noorsootöö tegevustes osalemine: antud vanuserühmale ei ole suunatud piisavalt noorsootöö tegevusi.

Vähene noorte iseseisvuse toetamine: vähemalt 13-aastaseid noor nõustatakse, jõustatakse ja mõistetakse vähe, neile ei õpetata iseseisvaks eluks vajalikke oskusi, sotsiaalseid oskusi ja ei aidata leida uusi sõpru/kontakte.

Vähene koostöö noorsootööd läbiviivate asutuste ja organisatsioonide vahel: noorsootöö kohta info jagamine on vähene, laialivalgus, süsteemitu.

Noortekeskuse ruumipuudus: Kiisa ja Saku noortekeskuse ruumides puuduvad võimalused pakkuda eri vanuserühmadele eakohaseid ja neile huvipakkuvaid tegevusi. Noorsooteenus ei ole sammu pidanud rahvaarvu kiire kasvuga.

Noorsootöö vähene mobiilsus: oluline on korraldada noorsootööd võimalikult noore elukoha lähedal eri piirkondades, noorsootöötajate jõudmine väiksematesse kohtadesse on raskendatud.

NEET-noorte märkamine ja toetamine: vallas elavatel mittetöötavatel ja -õppivatel noortel (NEET-noored) on suur risk jääda edaspidi ebasoodsamasse olukorda karjäärivalikutes ning nende majanduslik ja sotsiaalne toimetulek on raskendatud. NEET-noortega on sageli raske kontakti luua, kuna enamasti puudub isolatsiooni jäänud noortel huvi ümbritseva vastu, nende enesehinnang on madal, nad ei oska näha oma olukorra muutmise võimalusi ega oska ka abi otsida või küsida.

Vähene koostöö toimivate noorsootööühingutega: ühingute sõnul ei tunne nad, et KOV neid kaasaks, ning KOV ei ole saanud noorsootööühingutelt pöördumisi. 80% Saku valla noortest vastanutest ei teadnud ühtegi noorsootööühingut.

Puudub süsteemne andmekorje: ei ole süsteemi regulaarsete uuringute ja analüüside korraldamiseks, mis tagab otsuste tegemiseks vajaliku teadmise noorte elust ja noortele suunatud teenuste olukorrast.

Vähe uuenduslikke meetodeid noorsootöös: noorsootöö korraldus ei ole arengus olnud järjepidev.

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – NOORSOOTÖÖ

VALDKONNA EESMÄRK

Kvaliteetne noorsootöö on kaasav ja kättesaadav kõikidele Saku valla noortele ning loob võimalused isiksuse mitmekülgseks arenguks, eduelamusteks, kogemustepagasi rikastamiseks ja iseseisvumiseks. Noorsootöö sisaldab noorte omaalgatuslikke tegevusi. Korraldatud on tõhus koostöö kõigi noorsootööd läbiviivate organisatsioonide ja asutustega, sh tõhusam koostöö haridusasutustega ühiste, noortega seotud eesmärkide saavutamiseks. NEET-noortele pakutakse personaalseid lahendusi.

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algfase 2024	saavutustase 2035
Huvikoolis õppivate laste ja noorte osatähtsus (vanuses 7–16)	61,5%	Vähemalt sama tase
Huvikoolis õppivate laste ja noorte osatähtsus (vanuses 17–26)	13%	20%
Noortekeskuse noorsootöös osalejate arv aastas	552	660
18–26-aastaste noorte kandidaatide % KOV-i valimistel	1,8%	Vähemalt sama tase
NEET-noorte arv vanuserühmas 15–29	66	Vähemalt sama tase
Alaealiste süütegude arv	20	15

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – NOORSOOTÖÖ

TEGEVUSED

1. Noortekeskusele luuakse eraldiseisev või ristkasutuse põhimõttel ruumilahendus teistes hallatavates asutustes.
2. Suurendatakse noorsootöötajate arvu vastavalt noorte arvu kasvule.
3. Võimestatakse noorsootööd läbiviivate asutuste ja organisatsioonide koostööd.
4. Käivitatakse ja korraldatakse mobiilset noorsootööd valla eri piirkondades.
5. Noori kaasatakse neile suunatud ja neid puudutavate teenuste ning avaliku ruumi disainimisse.
6. Luuakse noortevolikogu ja järjepidevalt toetatakse selle tegutsemist.
7. Töötatakse välja regulaarne noorsootöö seiresüsteem, et tagada teenuste arendamisel noorte vajadustest ja valdkonna kitsaskohtadest lähtuv järjepidev innovatsioon ja nutikate lahenduste väljatöötamine.
8. Luuakse võimalusi noorte edukaks toimetulekuks tulevikutrende arvestades (sh digipädevused, kriitilise analüüsi- ja probleemilahendamise, aga ka sotsiaal-emotsionaalsed oskused).
9. Noorte üksijäämist ja eemaldumist märgatakse ning seda ennetatakse kindlustunnet suurendava turvavõrgustiku abil. Riskikäitumist ja tõrjutusriski põhjuseid mõistes disainitakse noorte tegelike vajaduste põhjal personaalsed lahendused (sh nõustamine, jätkutoe pakkumine, koostöö ettevõtete ja organisatsioonide, Töötukassaga, paindliku haridustee jätkamine jne).
10. Noorsootööd viiakse läbi vastavalt eagruppidele: erinevad tegevused ja külastusajad noortekeskuses, osaletakse projektides.
11. Eraldi fookus 18+ noortel: toetatakse noorte ettevõtlikkust, loovust ja ideid (inkubaatorid, rendipinnad, investeerimise ja ettevõtluse ABC jm koolitused). Vajadusel luuakse lisavõimalusi noortele täiskasvanutele, kellel võib olla piiratud ligipääs huvipakkuvatele tegevustele.
12. Luuakse noortefond noorte omaalgatuslike projektide toetamiseks.
13. Muudetakse rahvusvaheline noorsootöö kättesaadavamaks Erasmus+ projektide toel.
14. Valla noored osalevad rahvusvahelistes noorteprojektides.
15. Noorsootöös võetakse kasutusele uued meetodid: animatsioon, elektrooniline muusika, digitaalkeskkonnad jne.
16. Noorte tööharjumusi edendatakse õpilasmaleva kohtade arvu suurendamise abil.

INVESTEERINGUD, MIS EI KAJASTU EELARVESTRAATEEGIAS

Investeeringu nimetus

Hinnanguline maksumus

Noortekeskuse laiendamine Saku alevikus ja Kiisal

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED

1.3. Huviharidus ja -tegevus

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Huviringide mitmekesistamine ja kaasajastamine: vähe on huviringe, mis pakuvad samaaegset tegevust eri vanuses osalejatele, seega on juurde vaja luua noorte tahtest lähtuvaid ja täiskasvanutele suunatud huviringe. Huviringide sisu on ebatäpselt selgitatud, noor ei saa sisust aru.

Huvihariduse arendamine: muusikakoolis on puudus õppekohtadest ja uutest õppekavadest. Ka teiste valdkondade huvihariduse võimalusi on valda juurde vaja.

Juhendajate puudus: juhendajad ei soovi tulla Saku valda andma üksikuid huviringe.

Noorte huvitegevuses osalemise toetuskeem: sarnaselt sporditegevuse toetamisega on vaja süsteemi erahuvihariduse ja -tegevuse toetamiseks kaunite kunstide valdkonnas.

Transport huviringist koju: praegu ei saa osa lastest pärast huviringis osalemist enam bussiga koju, mistõttu tuleb esmalt analüüsida ja seejärel täiendada vajadusel bussigraafikut.

VALDKONNA EESMÄRK

Saku valla elanikud osalevad aktiivselt neile huvipakkuvas ja eakohases huvihariduses ja -tegevustes. Tegutsevad igale eagrupile suunatud nüüdisaegsed huviringid. Huvikoolide ja nende pakutavate õppekohtade arv on kasvanud. Lapsed ja vanemad saavad koos huvitegevuses osaleda.

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – HUVIHARIDUS JA -TEGEVUS

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algfase 2024	saavutustase 2035
Huvisuundade arv, milles valla huvi- või üldhariduskoolide huviringides huviharidust omandatakse (kokku maksimaalselt 5, sh 1) sport, 2) tehnika, 3) loodus, 4) üldkultuur, sealhulgas rahvuskoolid, 5) muusika, kunst ja tants); allikas: Minuomavalitsus.ee, täpsemalt EHIS	Vähemalt 5 valdkonda	Vähemalt sama tase
Õpilaste arv muusikakoolis	168	220
Huvitegevuses osalevate noorte osakaal 7–19-aastastest noortest	Sport 60% Muu 28%	Sport 65% Muu 40%

TEGEVUSED

1. Laiendatakse Saku Muusikakooli võimalusi: luuakse juurde õppekohti (sh täiskasvanutele) ja avatakse uusi õppekavasid.
2. Huvihariduse võimalusi mitmekesistatakse, rajades selleks uusi huvikoole (nt kunstikool, teaduskool, loomelabor vms) või toetades erahuvikoolide tegevust. Noorte erahuvihariduse ja -tegevuse toetamiseks luuakse süsteem kaunite kunstide ning loodus- ja täppisteaduste (LTT) valdkonnas.
3. Huviringide valikut mitmekesistatakse, analüüsides selleks täiskasvanute ja noorte huvitegevuse vajadust ning luues uusi huviringe ja leides juurde juhendajaid.
4. Suurendatakse ja mitmekesistatakse täiskasvanute huvihariduse võimalusi, koostades selleks ülevaate teenusepakkujatest ja luues kontaktipanga, leides vajalikud ruumid ja pakkudes uusi tegevusalasid.
5. Erinevatele eagruppidele (sh eakatele ja noortele) pakutakse ühistegevusi, nt korraldatakse sündmusi, õpitubasid jmt.
6. Huviringide juhendajatele võimaldatakse täiendkoolitusi.
7. Tagatakse mitmekülgne huviharidus ja -tegevus valla eri piirkondades.

INVESTEERINGUD 2025–2029 EELARVESTRAATEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta
Saku Muusikakooli ruumide tänapäevastamine ja laiendamine, õppekohtade loomine valla erinevatesse piirkondadesse	1 300 000	2027–2028

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED

1.4. Kultuur ja vaba aeg

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Vähe peredele suunatud ühisüritusi: vallas on puudus eri põlvkondi siduvatest ühisüritustest, mis pakuksid igale pereliikmele huvipakkuvat ja arendavat tegevust.

Saku mõisapark kui rekreatsiooniala: Saku aleviku südames asuv Saku mõisapark ei ole praegu puhkealana piisavalt atraktiivne.

Koostöö erasektoriga: senine koostöö valla asutuste ja valdkonna eraettevõtete vahel valla kultuurielu ja vaba aja võimaluste mitmekesistamiseks on olnud napp, näiteks puudub regulaarselt kultuurielu korraldamise küsimusi käsitlev kultuuriümarlaud.

Info levik: info kultuurisündmustest ei jõua kõikide sihtgruppideni ja kasutatavatest kanalitest ei piisa. Seetõttu on vaja senisest rohkem tihendada koostööd valdkonnas tegutsevate mittetulundusühendustega ja parandada valdkondliku info kättesaadavust, näiteks lisades võimalusi valla veebilehe ürituste kalendrile. Ei kasutata mitmesuguseid sotsiaalmeedia võimalusi eri sihtgruppideni jõudmisel (näiteks Instagram noortele).

Raamatukogude teenuste valik: valla neljas (Saku, Kurtna, Kiisa, Kajamaa) raamatukogus on teenuste valik piiratud.

VALDKONNA EESMÄRK

Saku valla elanikud saavad võimalikult kodu lähedal nautida mitmekesiseid kultuurisündmusi ja tagatud on mitmekülgsed vaba aja veetmise võimalused. Koostöös eraettevõtete ja organisatsioonidega korraldatakse arvukalt kultuuri- ja vaba aja sündmusi. Vallas on rohkem kohti vabas õhus sihipäraselt aja veetmiseks ja ürituste korraldamiseks. Saku vallas on kaasaegsete teenuste valikuga raamatukogud.

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algfase 2024	saavutustase 2035
Elanike rahulolu vallas toimuvate kultuuriüritustega 4-palliskaalal	3,1	4
Raamatukogu kasutajate osakaal valla elanikest	26%	40%
Raamatukogu külastuste arv elaniku kohta aastas	4,96	5,5

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – KULTUUR JA VABA AEG

TEGEVUSED

1. Saku mõis ja park kujundatakse atraktiivseks vaba aja veetmise kohaks. Rajatakse Saku valla pere-/vaba aja keskus koostöös ettevõtetega.
2. Tihendatakse koostööd ettevõtete ja organisatsioonidega avatud kultuuri- ja vaba aja sündmuste pakkumiseks.
3. Regulaarselt korraldatakse kultuuriümarlauda, kus kaks korda aastas saavad kokku sündmusi korraldavate ettevõtete/organisatsioonide ning valla hallatavate asutuste esindajad.
4. Mitmekesisatakse ja arendatakse raamatukogudes pakutavaid teenuseid.
5. Rahvakultuuri valdkonnas toetatakse rahvatantsu, koorilaulu, rahvusliku käsitöö, pärimus- ja rahvamuusika, folkloori, puhkpilli ja näitekunsti tegevust.
6. Õllekultuuripealinna staatuse aktiivsem kasutamine valla elanike poolt, sh erinevatel üritustel.

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED

1.5. Sport ja tervist toetavad eluviisid

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Madal teadlikkus tervist toetavatest eluviisidest: vallaelanike teadlikkus tervist toetavatest eluviisidest ei ole piisav, mistõttu tuleb leida uusi, tänapäevaseid lahendusi, kuidas jõuda elanikeni ning motiveerida neid elama aktiivselt ja tervist toetavalt kogu elukaare jooksul.

Vallas pakutavate spordiringide valiku mitmekesistamine: vallas tegutseb juba aktiivselt hulk spordiklubisid ja spordikeskus mitme asukohaga ning nende juurde tuleks lisada eriilmelisi spordiringe.

Sporditoetuste süsteemi jätkusuutlik areng: 2022. aastal loodud süsteemi on vaja edasi arendada, sh laiendada saavutusspordi toetamist.

Laste vähene liikumine: luua enam võimalusi noortele igapäevaseks liikumiseks ja aktiivseteks tegevusteks.

VALDKONNA EESMÄRK

Vallas on loodud kehalist aktiivsust soodustav elukeskkond koos kaasnevate teenustega, mis toetavad inimeste tervena elatud eluea pikenemist ja eneseteostust ning majanduskasvu.

Vähemalt kaks kolmandikku elanikkonnast tegeleb regulaarselt spordi- ja liikumisharrastustega, on aktiivselt hõivatud, sporditaristu on kõigile kättesaadav, planeerimisel ja projekteerimisel käsitletakse liikumispaike ja -alasid avaliku ruumi lahutamatu osana.

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algfase 2024	saavutustase 2035
Spordiringides osalevate elanike osakaal kõigist valla elanikest	21,6%	30%
Elanike rahulolu sportimis- ja liikumisvõimalustega	72%	80%

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – SPORT JA TERVIST TOETAVAD ELUVIISID

TEGEVUSED

1. Järjepidevalt korraldatakse liikumisüritusi, sh muudetakse „Saku vald liigub“ iga-aastaseks püsitegevuseks.
2. Elanikkonna liikumisharjumuste ja sportimise soodustamiseks toetatakse eri valdkondade sisulist koostööd.
3. Kõik koolid liituvad vähemalt ühe tõenduspõhise liikumise ja sportimise programmiga (nt "Liikuma kutsuv kool").
4. Regulaarselt toimuvad kõigile kättesaadavad koolitused tervist toetavatest eluviisidest (toitumine, liikumine, vaimne tervis, suhtlemine), et tõsta elanike teadlikkust ja pakkuda spordialade algõpetust. Inimesed on teadlikud liikumise ja sportimise mõjust tervisele.
5. Koostatakse ülevaade spordiringide ja -treeningute valikust ja seda mitmekesistatakse vastavalt vajadusele. Luuakse võimalusi uute spordiringide/-treeningute avamiseks.
6. Sporditoetuste 3. etapp on käivitatud – saavutussporti toetatakse süsteemselt, selleks töötatakse välja ja rakendatakse vastavat korda.
7. Liikumis-, matka- ja terviserajad tähistatakse ja kantakse kaardile.

INVESTEERINGUD 2025–2029 EELARVESTRAATEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta
Saku raudtee äärde spordipargi rajamine (sh skate-pargi kolimine, kunstlume tootmisvõimekuse loomine, suusasilla rajamine, hooldushoone, rattaparkla)	1 450 000	2026–2027
Saku valla spordikeskuse vana osa renoveerimine	1 000 000	2028

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – SPORT JA TERVIST TOETAVAD ELUVIISID

INVESTEERINGUD, MIS EI KAJASTU EELARVESTRATEEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus
Kunstmuruväljaku talvise kasutamise soodustamiseks ja kasutusea pikendamiseks teisaldatava halli rajamine koostöös partneritega	

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED

1.6. Külaliikumine ja koostöö kogukondadega

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Kogukondade⁸ eestvedajate võimestamine: aktiivse kogukonnaelu korraldamiseks valivad kogukonnad ise oma eestvedajad (näiteks külaseltsi juhatuse liikmed või mõnes valdkonnas aktiivselt tegutsevad elanikud), kuid nende oskused ja teadmised vallaelu kujundamiseks ei ole sageli piisavad, mistõttu on vaja neid nõustada ja koolitada.

Info liikumine osapoolte vahel: info liikumine ja omavaheline suhtlus kohaliku omavalitsuse, külade ja elanike vahel vajab tõhustamist.

Investeeringud külade avalikku ruumi: hetkel on külates puudus kooskäimiskohtadest ja rekreatsioonialadest.

VALDKONNA EESMÄRK

Vald toetab aleviku-, külaseltside ja kogukondade omaalgatuslikku tegevust. Külades tegutsevad motiveeritud eestvedajate juhtimisel aktiivsed kogukonnad, kes on kohaliku elu arendajad ja vallale igakülgseks partneriks. Aktiivselt osaletakse ühistegevuses ja oma elukeskkonna parendamisel. Kohaliku omavalitsuse, külade ja kogukondade omavaheline suhtlus toimub vastastikku ning tagab dialoogi ja kogukondade esindatuse otsuste tegemisel. Ühistegevuseks ja oma kodukohas vaba aja veetmiseks on piisavalt kooskäimise kohti.

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algfase	saavutustase
	2024	2035
Kogukondade algatatud koostööprojektide arv	1	10
MTT fondi toetusega uute algatuste/ideede elluviimine	0	15

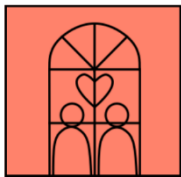
⁸ **Kogukond** on territooriumi ja/või ühiste huvide ning ideoloogia alusel kujunenud omavahel suhtlev rühm.

HARITUD JA AKTIIVSED INIMESED – KÜLALIIKUMINE JA KOOSTÖÖ KOGUKONDADEGA

TEGEVUSED

1. Aktiivsed kogukonnad teevad koostööd, arendatakse koostöövõrgustikke.
2. Suurendatakse külaseltside ja kogukondade võimekust ja aktiivsust (eestvedajate koolitamine).
3. Usulisi ühendusi kaasatakse kogukondlikus tegevuses sotsiaalsete probleemide ennetamisse ja lahendamisse.
4. Külade avalikku ruumi rajatakse uusi taristuid, kooskäimiskohti, mängu- ja spordiväljakuid, välijõusaale.
5. Vald toetab kogukondade ja külaseltside omaalgatuslikku tegevust, vaimset kultuuripärandit ja uute ideede elluviimist.

2. HOITUD JA KAASATUD INIMESED

2.1. Sotsiaalhoolekanne

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Avahooldusteenuste (sh koduteenuste) edasiarendamine, suurendades teenuste mitmekesisust, mahtu ja tõstes kvaliteeti: lähiaastatel seisab ees koduteenuse ümberkorraldamine, mis tuleneb teenusele kehtestatud uutest kvaliteedinõuetest. Lähiaastatel suureneb ka eakate arv. Oluline on inimeste individuaalsete vajadustega arvestada ja uusi teenuseid luua.

Lähedase hoolduskoormusega perede toetamine: eraisikust hooldajad vajavad lähedase hooldamise ajal puhkust ja tuge, mida praegu pakutavad teenused ei võimalda.

Hoolekandenasutus suure hooldusvajadusega klientidele: vallas puudub hoolekandenasutus suure hooldusvajadusega klientidele, keda ei ole võimalik enam kodus avahooldusteenustega abistada. Loodav asutus peaks pakkuma nii ööpäevaringset üldhooldusteenust kui ka päeva- ja intervallhoiuteenust valla eakatele ja erivajadustega inimestele.

Vaimse tervise tugi: vallas ei ole piisavalt võimalusi vaimse tervise toe pakkumiseks erinevatele eagruppidele.

Tervisekeskus vajab lisaruume: elanike arvu kasvust tulenevalt vajab Saku Tervisekeskus uusi perearste, kuid ruume nende töölevõtmiseks ei ole.

VALDKONNA EESMÄRK

Valla sotsiaalhoolekande korraldus toetab inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu. Sotsiaalteenused, -toetused ja ennetusprogrammid on abivajajakesksed, tõhusad ja elanikele kättesaadavad. Avahooldus pakub piisavas mahus ja kvaliteedis teenuseid erivajadustega inimestele ja eakatele. Eakad ja erivajadustega inimesed saavad elada võimalikult kaua ja täisväärtuslikult oma kodus.

Omastehooldajad saavad vajalikku tuge. Koostöös erasektoriga pakutakse uusi täiendavaid hooldusteenuseid nii eakatele kui erivajadustega inimestele. Elanikkonnale on tagatud efektiivne ja kvaliteetne tervishoiuteenus, koostöös tervishoiuasutustega toimib tõhus ennetustöö terviseriskide vähendamiseks.

HOITUD JA KAASATUD INIMESED – SOTSIAALHOOLEKANNE

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algtase 2024	saavutustase 2035
Pikaajaliselt toimetulekutoetust saavate elanike arv 1000 elaniku kohta	<5	<5
Avahooldusteenust saavate isikute osakaal kõigist avahooldusteenust ja institutsionaalset hooldusteenust saavatest isikutest	66%	75%
Teenuse kasutajate rahulolu sotsiaalteenustega	Täpsustamisel, viiakse läbi küsitlus	

TEGEVUSED

1. Suurendatakse kodus pakutavate teenuste mitmekesisust ja kvaliteeti. Arendatakse välja uusi kaasaegseid avahooldusteenuseid.
2. Luuakse ennetavad tegevused erivajadustega inimeste ja eakate turvalisuse parandamiseks kodus, näiteks häirenupp, suitsuandur, koduandur ja teised sarnased teenused. Vallaelanikke teavitatakse ja toetatakse eespool nimetatud teenuste ulatuslikumaks kasutamiseks.
3. Omastehooldajaid toetamiseks töötatakse välja uued lisateenused, näiteks luuakse tugigruppe ja pakutakse koolitusi omastehooldajatele, võimaldatakse päeva- ja intervallhoiuteenust hooldajatele puhkeaja andmiseks.
4. Erivajadustega isikutele pakutakse päeva- ja intervallhoiuteenust, näiteks päevakeskuse või loodava eakatekodu juures koostöös era- või mittetulundussektoriga.
5. Loodavas Kajamaa Kooli nõustamis- ja tugiteenuste keskuses hakatakse pakkuma vaimse tervise tuge ja vastavaid teenuseid kõigile eagruppidele (lapsed, täiskasvanud, eakad).
6. Vallas on olemas heaolu koordinaator, kes suunab süsteemselt valdkondadeülest ennetustööd ja tervist toetavate eluviiside edendamist ning kes juhib valdkondadeülest ekspertidest koosnevat omavalitsuse heaolumeeskonda ning valla arendustegevustesse ja arengudokumentidesse alusinfot andvat tervise- ja heoluprofiili koostamist.
7. Arendatakse Saku päevakeskust, mitmekesisistades seal pakutavaid teenuseid ja tegevusi vastavalt erinevate sihtgruppide vajadustele.

HOITUD JA KAASATUD INIMESED – SOTSIAALHOOLEKANNE

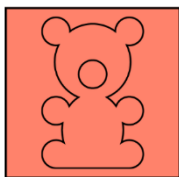
INVESTEERINGUD 2025–2029 EELARVESTRAATEEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta
Saku Tervisekeskusele lisaruumide leidmine või juurdeehituse tegemine	1 200 000	2026–2027

INVESTEERINGUD, MIS EI KAJASTU EELARVESTRAATEEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus
Koostöös erasektoriga valda tänapäevase eakatekodu rajamine, milles pakutakse nii ööpäevaringset hooldust kui päeva- ja intervallhooldust, sh dementsusega inimestele Teenusemaja loomine eakatele ja erivajadustega inimestele, kes veel hooldekodusse ei pea minema, kuid vajavad rohkem hooldust ja järelevalvet, kui koduhooldusteenustega on võimalik pakkuda	

HOITUD JA KAASATUD INIMESED

2.2. Laste ja perede heaolu

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Süsteemsem lähenemine ennetusele: täna puudub süsteemne lähenemine ennetustööle, suurem tähelepanu on läinud tagajärgedega tegelemisele ja juba olemasolevate abivajajate aitamisele. Rohkem tähelepanu tuleb pöörata ennetustööle peredega, luues selleks lisategevusi. Positiivset vanemlust toetavate koolituste ja programmide (Gordoni perekool, „Imelised aastad“, PREP-paarisuhtekoolitus, „Hoolivad isad“ jm) kättesaadavus ei ole piisav ja/või puudub lapsevanematel teadlikkus enda vanemahariduse omandamise vajadusest.

Teavituse abisaamise võimalustest: pered ei ole teadlikud abi saamise võimalustest, mistõttu tuleb läbi mõelda infokanalid ja viisid, kuidas info toetustest ja teenustest peredeni jõuab.

Kvaliteetse abi tagamine lastele ja peredele: laste ja perede arvu kasv vallas ja viimastel aastatel aset leidnud sündmused (COVID, Ukraina sõda) on suurendanud vajadust mitmesuguste nõustamis- ja teraapiateenuste järele, sellest tulenevalt on vaja mitmekesistada teenuste valikut ja pakkuda neid senisest suuremas mahus.

Erivajadustega lastele ja noortele teenuste osutamine: puudub päevahoiuteenus erivajadusega lastele ja noortele. Olemasolevad teenused vajavad arendamist.

VALDKONNA EESMÄRK

Saku vald on hea paik pere loomiseks ja laste kasvatamiseks – lapsed kasvavad hoolivas, kaasavas, turvalises ja arendavas keskkonnas. Ennetustöö on ulatuslikum, valla haridusasutustes on laialdaselt rakendatud tõenduspõhised ennetusprogrammid, vanemaharidus on tehtud kättesaadavaks igale lapsevanemale.

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algfase 2024	saavutustase 2035
Perepõhisel hooldusel olevate laste ja noorte osakaal asendushooldusel olevate laste ja noorte koguarvust	50%	75%
Asenduskodus või perekodus kasvavate laste arv 1000 lapse kohta	1,5 või vähem last	1,5 või vähem last

HOITUD JA KAASATUD INIMESED – LASTE JA PEREDE HEAOLU

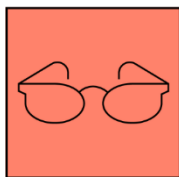
TEGEVUSED

1. Ennetustöö on süstematiseeritud, sh analüüsitakse regulaarselt kooliõpilaste vaimset tervist ja emotsionaalset seisundit. Rohkem panustatakse nii üldisesse kui ka sihtrühmapõhisesse ennetusse.
2. Kasutatakse tõenduspõhiseid sekkumisi. Tõenduspõhiseid⁹ ennetusprogramme on valla haridusasutustes kättesaadavad suuremas valikus, nii et iga valla kool või lasteaed rakendaks vähemalt ühte tõenduspõhist ennetusprogrammi.
3. Vanemahariduse tehakse kättesaadavaks igale vanemale (digiõpe, perepesa mudel, esimese lapse saanud vanematele võimaldatakse tasuta vanemahariduskoolitus vms).
4. Perepesa keskuse¹⁰ loomine Saku valda.
5. Teavitustööd arendatakse mitmes suunas: 1) abi saamise võimalused peredele ja võrgustikule – täiendada veebilehe infot, lisaks info levitamine Facebookis, kohalikus lehes jt kanalites, ka uute vallakodanike üritusel; 2) elanikkonna teavitamine lastekaitsemeetmetest ning abivajava lapse ja pere märkamisest.
6. Pakutakse ka uusi teenuseid ja teraapiaid vastavalt abivajajate sihtrühmadele (näiteks päevahoiuteenus puudega lastele ja noortele, teenused vaimse tervise probleemidega lastele ja peredele).
7. Luuakse uusi tugi- ja eneseabirühmi erinevate probleemidega lastele ja vanematele.
8. Arendatakse laste ja noortega töötavate inimeste koostöövõrgustikku (lasteasutuste tugipersonal, politsei, kogukonnad, kirik, meditsiinasutused jne); võrgustiku kohtumised, koolitused jms.

⁹ **Tõenduspõhine sekkumine** – programm või metoodika, mille on ennetuse teadusnõukogu hinnanud efektiivseks. Nõukogu tööd juhib Tervise Arengu Instituut.

¹⁰ **Perepesa** – kogukondlik ennetus- ja peretöökeskus, kus toetatakse laste ja perede heaolu süsteemse ja järjepideva ennetustegevuse ja kogukonna võimendamise kaudu oma kodukoha läheduses. Perepesade keskmeks on pered alates lapseootusest kuni lapse kooliminekueni.

HOITUD JA KAASATUD INIMESED

2.3. Vanemaealiste heaolu

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Eakate sotsiaalne suhtlus: eakad inimesed tunnevad end sageli üksildasena, kuna nende suhtlusringkond on ajaga kahanenud. Eriti puudutab see üksinda elavaid ja lähedasteta, samuti liikumiskustega eakaid.

Vähene sotsiaalne kaasatus: võrreldes varasemaga osalevad eakad vähem vabatahtlikus tegevuses, mittetulundusühingute töös ja tegelevad vähem hobidega.

Vähene digipädevus piirab vanemaealiste ligipääsu teabele, teenustele ja suhtlusele.

VALDKONDLIK EESMÄRK

Vanemaealised on ühiskonnas sotsiaalselt kaasatud ja tulevad majanduslikult hästi toime.

SAAVUTAMISE NÄITAJA

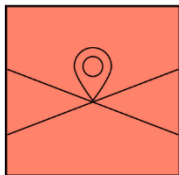
Näitaja kirjeldus	algfase	saavutustase
	2024	2035
Vanemaealistele suunatud erinevate huvi- ja kaasamistegevuste arv aastas	15	20
Vanemaealiste rahulolu sihtrühmale suunatud huvi- ja kaasamistegevustega (ringid, koolitused, üritused jms)	Täpsustamisel, viiakse läbi küsitlus	

HOITUD JA KAASATUD INIMESED – VANEMAEALISTE HEAOLU

TEGEVUSED

1. Vald toetab vanemaealiste seltsingute ja eakate nõukogu tööd.
2. Valla asutustes luuakse vanemaealistele võimalusi aktiivseteks tegevusteks (ringid, sportimisvõimalused, klubid jms) ja vabatahtlikuks tööks, sh keskendudes äsja tööhõivest lahkunud inimestele.
3. Erilist tähelepanu pööratakse üksikutele ja liikumisraskustega eakatele teenuste ja aktiivsete tegevuste kättesaadavaks tegemisele.
4. Arendatakse digilahendusi ja innovaatilisi teenuseid, et muuta ressursikasutust efektiivsemaks ning võimaldada eakatele digitaalset asjaajamist ja suhtlust omaealistega.
5. Saku Päevakeskuses arendatakse ja pakutakse vanemaealistele sobilikke teenuseid.
6. Koolituste pakkumisel arvestatakse vanemaealiste sihtrühmaga.

HOITUD JA KAASATUD INIMESED

2.4. Vallaelanike turvalisus ja kriisideks valmisolek

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Kriisikommunikatsiooni ettevalmistamine: vallal puudub kommunikatsiooniplaan teabe edastamiseks elanikele kriisiolukorras koos juhistega, kuidas käituda kriiside korral.

Kriisikeskused ja -varud ning kriisiplaanid: et tagada valla valmisolek kriisideks, on vaja määrata kriisikeskused ja -varud, koostada kriisiplaanid ja viia läbi kriisiõppuseid.

Elanike valmisoleku tõstmine: elanikud ei ole kriisideks piisavalt valmis.

VALDKONNA EESMÄRK

Saku vallas on turvaline ja ohutu elukeskkond, kus kõik osapooled on informeeritud ja teadlikud oma rollist avaliku korra tagamisel ja kriisiolukorras tegutsemisel. Vallal on olemas kriisiplaan, kus iga osapool teab oma rolli ja vastutust, kriisikeskused ja -varud on kokku lepitud, elanikud ja kogukonnad on teadlikud ning valmis kriisiolukorras hakkama saama.

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algtase	saavutustase
	2024	2035
KOV-i hädaolukorraks valmisolekuga kriisireguleerimisõppuste ja turvalisusega seotud koolituste arv aastas	2	2

HOITUD JA KAASATUD INIMESED – VALLAELANIKE TURVALISUS JA KRIISIDEKS VALMISOLEK

TEGEVUSED

1. Tõstetakse elanike (sh noorte) teadlikkust ja kriisideks valmisolekut, selleks koostatakse ülevaade kogukonna liikmete kompetentsidest ja ressurssidest ning korraldatakse koolitusi. Regulaarselt korraldatakse kriisiõppuseid valla eri piirkondades.
2. Aidatakse kaasa kogukondade (sh korteriühistute) kriisivõrgustike loomisele, selleks korraldatakse koolitusi, jagatakse infot, koostatakse ülevaade olemasolevatest ja vajaolevatest varudest, kaasatakse vabatahtlikke.
3. Koostatakse kriisiplaan ja -kommunikatsiooniplaani, kaasates ja teavitades sellest elanikkonda.
4. Rajatakse kerksuskeskus(ed)¹¹, kus on alati tagatud vesi, elekter ja toasoo ning on võimalik saada teavet olukorra kulgemise kohta.
5. Evakuatsioonikohad¹² hoitakse valmisolekus koostöös Päästeametiga, kes määrab riikliku vajaduse ja mahu Saku vallas.
6. Kergliiklusteedel varustatakse ohtlikud teeületuskohad liikumisandurite jt lahendustega, et nii laste-noorte koolitee kui ka eakate liikumismarsruudid oleksid ohutud.
7. Toetatakse MTÜ-d Saku Priitahtlikud Pritsimehed, MTÜ-d Tõdva Vabatahtlik Pääste, Kaitseliidu organisatsioone ja abipolitseinikke.
8. Võetakse kasutusele kogukondlikku turvalisust parandavad lahendused, näiteks uued naabrivalve piirkonnad, regulaarne noorte kogunemiskohtade seire jne.

INVESTEERINGUD 2025–2029 EELARVESTRAATEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta
Tuletõrje veevõtukohtade (vähemalt ühe aastaks) rajamine ja olemasolevate korrastamine, nende nõutavasse seisundisse viimine	35 000	2026

¹¹ **Kerksuskeskus** on avalik toimepidev hoone või ruum, kus antakse elanikule kriisi ajal infot, nõu ja abi.

¹² **Evakuatsioonikoht** on hoone või rajatis, kuhu saab evakueeritavad majutada kuni üheks nädalaks ning kus tagatakse inimeste viibimiseks esmavajalikud tingimused.

HOITUD JA KAASATUD INIMESED – VALLAELANIKE TURVALISUS JA KRIISIDEKS VALMISOLEK

INVESTEERINGUD, MIS EI KAJASTU EELARVESTRATEEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus
Tammemäe operatiivteenistuste keskuse renoveerimine ja laiendamine ning sellest kerksuskeskuse väljaarendamine. Keskus renoveeritakse ja maaküte rajatakse välisrahastuse abil koostöös MTÜ-ga Saku Priitahtlikud Pritsimehed.	
Varjendite ¹³ ja avalike varjumiskohtade ¹⁴ rajamine lühiajaliseks varjumiseks sõjalise ohu, ekstreemsete ilmastikuolude, suurõnnetuse või massirahutuste korral.	

¹³ **Varjend** on rajatis, mis pakub kaitset relvade mõju eest inimestele, materjalidele, sõidukitele või õhusõidukitele.

¹⁴ **Avalik varjumiskoht** on mõeldud eelkõige inimestele, kes ohuhetkel viibivad linnatänaval.

3. HEA ELUKESKKOND

3.1. Elamumajandus ja avalik ruum

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Olemasolev elamufond on vananenud ja madala energiatõhususega: korterelamud vajavad uuendamist või renoveerimist. Vanemad hooned on vähem energiatõhusad, ei vasta tänapäevastele energiasäästlikele standarditele. Saku valla munitsipaalhoonetest vähemalt 50% on C-klassi energiamärgisega. Energiatõhususe tõstmiseks on vaja renoveerida olemasolevad hooned, viies need vastavusse kõrgema energiaklassi märgise nõuetega.

Avaliku väliruumi kvaliteedi tõstmine: tänane avalik ruum ei ole kõigile ligipääsetav ega arvesta erivajadusega isikute vajadustega, puuduvad mugavad istumis- ja puhkekohad, turvalised ülekäigurajad ja piisavad valguslahendused, kunstiinstallatsioonid, skulptuurid jms.

Elukeskkonda parandava linnamööbli kasutamine avalikus ruumis: avalikus ruumis linnamööbli puudumine piirab inimeste mugavust, ligipääsetavust ja vähendab avaliku ruumi mitmekülsust, atraktiivsust ja funktsionaalsust. Sobiva mööbli olemasolu soodustab linnaruumi kasutamist mitmesuguste tegevuste jaoks.

Kõrghaljastuse rajamine: puudub haljastamise plaan, sh kõrghaljastus, mis tuleks rajada ambitsioonikalt ja süsteemselt. Tugeva kõrghaljastuse lahenduse abil on võimalik tõsta avaliku ruumi atraktiivsust, kohaneda kliimamuutustega ning tugevdada ökosüsteemiteenuseid¹⁵.

Terviseradade taristu rajamine väljapoole Saku keskust: Saku alevikust väljaspool ei ole piisavalt terviseradasid ning puudub nende omavaheline ühendatus.

Ujumiskohtade arvu vähesus: hetkel ei ole vallas piisavalt avalikke ujumiskohti.

VALDKONNA EESMÄRK

Saku valla avalik ruum on inimsõbralik ja roheline ning elamufond on energiatõhus. Planeeritud taristuprojektide valmimisega tõuseb aleviku avaliku ruumi atraktiivsus, mis omakorda tõstab kohalike elanike heaolu ning kutsub valda külalisi. Avaliku ruumi kavandamisel arvestatakse kliimamuutusest tulenevate mõjutustega. Inimmõõtmeline¹⁶ väliruum on kvaliteetne ja turvaline, soodustab jalgsi või rattaga liikumist, väärtustab ruumi

¹⁵ **Ökosüsteemiteenused** on loodusest inimkonnale kasu toovad teenused ehk looduse hüved (näiteks puhas vesi, mullateke, liigiline mitmekesisus, tolmeldamine, aineriing, maavarad jne).

¹⁶ **Inimmõõde** planeerimises on inimese vajadustele keskenduv ruumilahenduse kavandamine, mille juures arvestatakse inimeste taju, liikumise, huvid ja käitumisega, ning elanikud on kaasatud oma elukeskkonna arendamisse.

HEA ELUKESKKOND – ELAMUMAJANDUS JA AVALIK RUUM

sotsiaalseid ja kultuurilisi funktsioone ning soodustab kogukondlikku tegevust ja suhtlemist.

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algfase 2024	saavutustase 2035
Suuremate elluviidavate investeeringuprojektide arv (Saku jõe promenaadi rajamine, Saku spordipargi rajamine (algtase 0,2), Saku keskpromenaadi rajamine, Nurme mäe projekti elluviimine, Kiisa mänguväljaku ja Kiisa spordipargi rajamine (0,5))	0	5
Elanikkonna rahulolu avalike aladega	≥65	≥75
Elanike rahulolu rohealade kättesaadavuse ja ligipääsetavusega	≥75	≥75

TEGEVUSED

1. Viiakse ellu ja arendatakse avaliku ruumi projekte, mis arvestavad eri sihtgruppide vajadustega.
2. Avalikku ruumi arendatakse ka külades.
3. Koostatakse haljastuse plaan ja rajatakse kõrghaljastus.
4. Männiku piirkonna puhkeala (rannapuhkus, piknikualad, vee- ja motosport) kujundatakse puhke- ja virgestusalaks.
5. Alevike tänavad kujundatakse tänapäevaseks linnaruumiks, sh haljastus.
6. Kiisa aleviku keskuslal ja Kurtnas kujundatakse nüüdisaegne avalik ruum.
7. Luuakse ja mitmekesistatakse avalikke ujumiskohti (väliujula) looduslikel veekogudel: alade korrastamine turvaliseks ujumiseks ja puhkealaks koostöös erasektoriga.
8. Suurendatakse valda läbivate matkaradade¹⁷ kasutust, koostades selleks radadest ülevaate ja tehes teavitustööd. Koostöös RMK-ga parandatakse metsaradade võrgustiku seisukorda.

¹⁷ **Matkarada** on looduses märgistatud või kaardile kantud ja täiendava informatsiooniga varustatud, tavaliselt jalgsi liikumiseks mõeldud matkatee.

HEA ELUKESKKOND – ELAMUMAJANDUS JA AVALIK RUUM

9. Toetatakse korteriühistuid hoonete energiatõhusaks rekonstrueerimisel.
10. Paigaldatakse pinke, prügikaste, rattahoolduspunkte, stende jms linnamööblit.

HEA ELUKESKKOND – ELAMUMAJANDUS JA AVALIK RUUM

INVESTEERINGUD 2025–2029 EELARVESTRAATEEGIAS

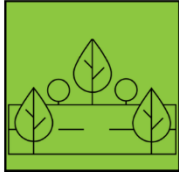
Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta
Kõrnumäe karjääri korrastamine ujumiskohaks, korrastamisprojekti elluviimine	200 000	2025-2027
Saku aleviku keskusala väljakujundamine: 1) Saku keskpromenaadi rajamine, lähtudes arhitektuurikonkursist ja ehitusprojektist; 2) Vääna jõe promenaadi ja puhkeala rajamine Vääna jõe äärde maantee sillast kuni ringteeni; promenaadi rajamine koos haljastuse, puhkekohtade ja jalakäijate sildadega	2 000 000	2026–2028
Saku mõisapargi korrastamine: 1) Saku mõisapargi müüri korrastamine samaaegselt keskpromenaadi mõisapargi lõigu ehitamisega; 2) Saku mõisaparki silla ehitamine, lähtudes mõisapargi projektist (teostaja: Artes Terrae)	400 000	2026
Kiisal Keila jõega seotud ala korrastamine, ujumisala loomine ja puhkeala arendamine koostöös MTÜ-dega	300 000	2028
Kiisa parkmetsa kujundamine, sh sillutatud teed, väljõujaam ja madalseiklusrada; Lauulu tänava ja Viljandi maantee vaheline ala koos Lauulu tn avaliku hoone (lasteaia) detailplaneeringu koostamise ja projekteerimisega	170 000	2026–2027
Mängu- ja spordiväljakute rajamine küladesse	500 000	2026–2028
Valla lõunapiirkonna lastele rulapark, <i>pumptrack</i>	140 000	2027–2028
Kaasava eelarve investeeringud	200 000	2025–2029
Valla väikeasulate veemajandusprojektide elluviimine vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavale	660 000	2026-2027

HEA ELUKESKKOND – ELAMUMAJANDUS JA AVALIK RUUM

INVESTEERINGUD, MIS EI KAJASTU EELARVESTRAATEEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus
Nurme spordi- ja vabaajakeskuse arendamine	2 000 000
Keskpromenaadi projekteerimine jätkuna raudteejaamani, raudteejaamast kvaliteetse avaliku ruumi kavandamine	
Kergliiklustee silla projekteerimine ja ehitamine jätkuna keskpromenaadile üle Vääna jõe	
Lisapinkide paigaldamine avalikku ruumi	10 000
Saku alevikku avaliku mänguväljaku rajamine Kannikese-Ülase tänava piirkonda	200 000
Terviseradade ¹⁸ nüüdisajastamine: terviseradade taristu rajamine Sakust väljapoole, sh Saku–Kiisa–Kurtna ühendatud terviserada, parkimiskohad olemasolevate radade juurde; seoses Rail Baltica trassi raietöödega taastada endine 10 km ring, paigaldada uus märgistus ja teha raja ettevalmistustööd rajahooldustehnikale sobivaks	250 000
Salvestusseadmete ehitamine ühiskondlike hoonete päikeseparkidele	
Elektriautode laadimistaristute rajamine	250 000

¹⁸ **Terviserada** on reeglina maastikul olev rada, mida mööda saab kõndida, joosta, jalgrattaga sõita, talvel suusatada; rada on lõõgastumiseks ja sportimiseks.

3.2. Teed, tänavad ja tänavavalgustus

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Tiheasumites kergliiklejatele lisaliikumisruumi loomine: kergliiklejatel puudub piisav liikumisruum ohutuks liiklemiseks ja kergliiklusvahendite kasutamise populariseerimiseks.

Transiitliikluse osaline suunamise Saku alevikust välja: transiitliiklus koormab Saku aleviku teede võrgustikku, mis toob kaasa teede eluea lühenemise, liiklusseisakute pikenemise ja liiklusohutlikkuse kasvu.

Liiklusohutuse parandamine: tänavaruumi ohutumaks muutmiseks, et suurendada liiklejate turvalisust, soosida kergliiklejaid.

Asfalteeritud pinna suur osakaal avalikus ruumis: suur asfalteeritud pinna osakaal tekitab kuumasaare efekti, suurendab sademevee probleeme ning loob ebameeldiva miljöö.

Talvises teehoiduses senisest rohkem arvestada kergliiklejate vajadustega: tiheasustusaladel tuleb tagada kergliikurite kasutamise võimalused ka talvel.

Kõikidel kergliiklusteedel ei ole tänavavalgustust: tänavavalgustuse rajamine parandab jalgratta- ja jalgteede kasutamise võimalusi ja ohutust.

VALDKONNA EESMÄRK

Saku vallas on ohutud teed, kus arvestatakse kõigi liiklejatega. Saku valla teed on heas korras ja need soodustavad liikumist kõigi liikumisvahenditega. Sakus on vähene autoliiklus ja alevik on oma olemuselt jalakäijatele meeldiv roheline keskus.

HEA ELUKESKKOND – TEED, TÄNAVAD JA TÄNAVAVALGUSTUS

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algtase 2024	saavutustase 2035
Tiheasustusalade tänavate tänavavalgustusega katmine	50%	80%
Mustkattega (tolmuvaba) kohalike teede osatähtsus (suutlikkus juurde rajada kuni 4 km aastas)	51,43% (55,81 km)	79% (85 km)
Kergliiklusteede kogupikkus (suutlikkus juurde rajada kuni 3 km aastas)	82 km	100 km
Asumite tänavatel jagatud ruumi põhimõtte kasutamine	0%	25%
Liiklusõnnetuste arv (v.a riigiteed) aastas	12	8

TEGEVUSED

1. Avalikku ruumi planeeritakse ja rajatakse inimkeskse ruumi põhimõtete järgi.
2. Teid, tänavaid ja kergliiklusteid ehitatakse ja rekonstrueeritakse teehoiukava alusel.
3. Teede projekteerimisel kavandatakse tehnovõrgud kõvakatete alla, et võimaldada ruumi haljastuse rajamiseks.
4. Liiklusohutuse suurendamiseks kasutatakse uuenduslikke liikluskorraldusvahendeid.
5. Teede, tänavate ja parkimisplatside rajamisel suurendatakse keskkonnasõbralike materjalide kasutust.
6. Talvise teehoolduse planeerimisel ja tegemisel pööratakse rohkem tähelepanu kergliiklejate vajadustele.
7. Koostatakse ja viiakse ellu tänavavalgustuse tegevuskava.

HEA ELUKESKKOND – TEED, TÄNAVAD JA TÄNAVAVALGUSTUS

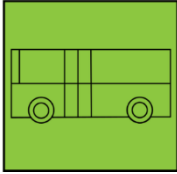
INVESTEERINGUD 2025–2029 EELARVESTRAATEEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta
Teede ja tänavate rekonstrueerimine, kergliiklusteede rajamine	5 663 500	2025–2028
Tiheasustusaladele ja ohtlikele kohtadele energiasäästu põhimõttel välisvalgustusvõrgu ehitamine ja rekonstrueerimine	400 000	2025–2027
Kase tee ja Tammemäe tee ühendustee ja silla rajamine	700 000	2026–2027

INVESTEERINGUD, MIS EI KAJASTU EELARVESTRAATEEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus
Valgustatud kergliiklusteede rajamine; olemasolevate kergliiklusteede valgustamine	

Saku aleviku idapoolse ümbersõidutee rajamine

3.3. Liikuvus ja ühistransport

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Liikluskeskkonna arendamine Saku alevikus: tiptundidel esineb liiklusseisakuid.

Ühtse bussiootepaviljonide kontseptsiooni loomine: puudub ühtne bussiootepaviljonide kontseptsioon, mis võimaldaks parandada bussitranspordi kasutusmugavust ja tugevdada valla identiteeti.

Raudtee- ja ühistranspordi sünkroniseerimine: raudteetransport ei toimi sünkroonis kogu valla ühistranspordi võrgustikuga. Ühistranspordi ühenduskiiruste tõstmiseks tuleks sünkroniseerida kõik valda teenindavad ühistranspordiliigid.

Ühistranspordi kättesaadavuse ja kvaliteedi tõstmine: ühistranspordi kättesaadavus ja elanike rahulolu selle kvaliteediga on piirkonniti madal, Saku alevikust kaugemale jäävate piirkondade ühistranspordi kvaliteeti tuleb tõsta.

Lisarattamajade ja -hoidjate rajamine raudteejaamadesse ja bussipeatustesse: kergliiklejatel puudub võimalus jätta jalgrattaid turvalistesse kohtadesse, et edasi liikuda ühistranspordiga. Olemasolevates rattamajades ei ole piisavalt kohti.

Nõudetranspordi kontseptsiooni väljatöötamine ja juurutamine: puudub nii vallasisene kui ka naaberomavalitsustega piisav ühistranspordiühendus.

VALDKONNA EESMÄRK

Saku vallas saab eri liikumisvahendeid kasutades liigelda mugavalt ja kiirelt ning vallal on parim ühendus pealinnaga. Kõigile valla elanikele on tagatud kiire ja mugav ühistranspordiühendus nii Saku aleviku kui ka Tallinna linnaga ning transiitliiklus on suunatud Saku keskusest mööda.

HEA ELUKESKKOND – LIIKUVUS JA ÜHISTRANSPOORT

SAAVUTAMISE NÄITAJA

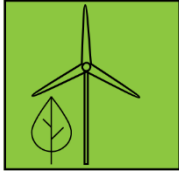
Näitaja kirjeldus	algtase 2024	saavutustase 2035
Elanikkonna rahulolu ühistranspordi ühendusega lähima keskuse ja Tallinnaga	53%	≥60%
Igapäevane ühistranspordi kasutajate osakaal	7%	15%
Asumites olevad ühistranspordi peatused, mis on varustatud reaalaja infosüsteemiga, arv	0	15
Elektrifitseeritud kergliikurite pargi-ja-reisi parklate arv	3	8
Auto kasutamine peamise liikumisviisina	71%	≤65%
Nädala jooksul jalgratast, (elektri)tõukeratast või muud kergliikurit kasutanud vähemalt 16-aastaste elanike osakaal	48%	55%

TEGEVUSED

1. Parandatakse ühistranspordi kättesaadavust Saku keskusest eemal asuvates piirkondades, sh liinide optimeerimine ja liinigraafikute ümberkujundamine.
2. Töötatakse välja ühistranspordi teavitussüsteem koostöös Põhja-Eesti Ühistranspordikeskusega.
3. Ühistranspordi kasutamise soodustamiseks rajatakse raudteejaamadesse, bussipeatustesse jm autoparklaid ning jalgrattamaju ja -hoidjaid.
4. Luuakse nõudetranspordi teenus.

INVESTEERINGUD 2025–2029 EELARVESTRAATEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta
Ühistranspordi korralduse investeeringud: bussipaviljonide ühtse kontseptsiooni väljatöötamine ja bussipeatuste rajamine	200 000	2025–2027
Nutiinfotahvlite paigaldamine ja ühistranspordi jälgimissüsteemi loomine	50 000	2025–2027

3.4. Keskkond ja ringmajandus

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Elurikkuse ja rohevõrgustiku hoidmine: seoses suurenenud ehitustegevusega on surve elurikkuse ja rohevõrgustiku hoidmisele ja toimimisele.

Saku valla siseveekogude seisundi parandamine: näiteks Kurtna paisjärvedes on vee liikumine liiga aeglane, järvede põhi kaetud settega, vee kvaliteet halveneb ja läbi lagunenenud regulaatorite kandub liigne sete Keila jõkke.

Keskkonnajärelevalve võiks olla tõhusam: puudub ülevaade reostusallikatest, rajatud on ÜVK, aga järelevalve liitumise üle on vähene.

Kliimamuutustega kohanemine ja üleujutuseladel riskide maandamine.

Uute karjäärade avamise vältimine Tallinna ringteest lõuna poole rekreatsiooniala ja loodusliku mitmekesisuse säilitamise eesmärgil.

Arendusaladel looduslike sademeveelahenduste loomine: arendajate vähene huvi looduslike sademeveelahenduste rajamisel.

Elanike madal teadlikkus kodukoha keskkonna seisundist ja seda hoidvast käitumisest.

Elanike madal oskus ja soov asju parandada ja remontida: elanikud ei ole motiveeritud ega soovi ise asju parandada ja remontida, pigem visatakse ese ära. Remontimise ja parandamise teenuseid on vähe, need ei ole kergesti kättesaadavad. Samuti puuduvad parandus- ja remonditöö isetegemise võimalused.

Korduskasutuse vähene populaarsus: elanike hulgas ei ole korduskasutus populaarne, pigem suunatakse esemeid uuele ringile, aga ise seda teenust ei tarbita.

VALDKONNA EESMÄRK

Valla looduskeskkond on kaitstud ja hoitud. Saku vallas elavad keskkonnateadlikud inimesed, kes väärtustavad ja hoiavad oma elukeskkonda. Saku vallas rakendatakse ulatuslikult ringmajanduse põhimõtteid ning vastavad lahendused on kättesaadavad.

HEA ELUKESKKOND – KESKKOND JA RINGMAJANDUS

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algfase 2024	saavutustase 2035
Heas ja keskmises seisukorras rohevõrgustike osakaalu hoidmine, säilitamine	hea 15%, keskmine 45% (kokku 60%)	hea 15%, keskmine 45% (kokku 60%)
Keskkonnaalastest üritustest ja algatustest osavõtnute arv	u 700 in	kasv u 50%

TEGEVUSED

1. Säilitatakse keskkonna elurikkust (näiteks võõrliikide tõrje) ja tõhustatakse järelevalvet.
2. Siseveekogude keskkonnaseisundit parandatakse, viiakse läbi uuringuid jm ennetustegevusi üleujutusohuga piirkondades.
3. Koostatakse üleujutusega seotud Maidla-Kiisa riskipiirkonna uuring.
4. Tõstetakse elanikkonna keskkonnateadlikkust kampaaniate ja teavitustegevustega (näiteks keskkonnakuu).
5. Luuakse esemete paranduskohti ja laenutuspunkte (nn kogukonnakeskuse mudel).

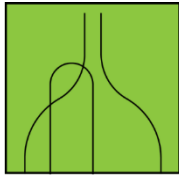
HEA ELUKESKKOND – KESKKOND JA RINGMAJANDUS

INVESTEERINGUD 2025–2029 EELARVESTRAATEEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta
Kurtna tiikide heakorrastamine; paisu regulaatorite korrastamine; Kurtna tiikide setetest puhastamine ja kallaste korrastamine	400 000	2026–2027
Valla hallatavates asutustes suurendada keskkonnasäästlikke energialahendusi; päikesepaneelid kavandatakse hallatavate asutuste lamekatustele (lasteaed Terake, Kurtna Kool)	200 000	2026–2027
Kogukondlike jäätmemajade rajamine; ringlusmaja rajamine; igal aastal rajatakse vähemalt kaks kogukondlikku jäätme-/ringlusmaja, et suurendada liigiti kogumist, kogukonna koostööd, jäätmete üleandmise võimalusi ning ringlussevõtu ja taaskasutuse laiendamist	230 000	2026–2027
Kompostimisväljaku rajamine: valla territooriumile rajatakse nõuetele vastav kompostimisväljak, selle projekteerimine ja rajamine	100 000	2026–2027

INVESTEERINGUD, MIS EI KAJASTU EELARVESTRAATEEGIAS

Investeeringu nimetus	Hinnanguline maksumus
Ringluskeskuse/kogukonnakeskuse rajamine, mis koondab parandusteenuste pakkujad, võimaldab isetegemist (töövahendite ja materjali kättesaadavus) ja tõstab teadlikkust (koolitused, õpitoad, meistrid); samas asukohas on võimalus suunata asju korduskasutusse ja seda teenust tarbida; koosolekuruumid kogukonnale	
Valla jäätme-, rohe-, bio- ja ringmajanduse arendamine ning sellega tegelevate ettevõtete arendamise toetamine; süvamahutite paigaldamine hallatavate asutuste juurde	150 000
Männiku piirkonna kaevandusaladel veetaseme ja vooluhulkade seire teostamine koostöös Keskkonnaameti ja kaevandajatega	10 000

3.5. Ettevõtlus ja turism

KITSASKOHAD JA VAJADUSED

Vähased võimalused kaugtööks: kaugtööpinnad soodustavad kohapeal töötamist.

Puudus on äri-, kontori- ja teenuse osutamise pindadest: nii uute tööandjate meelitamiseks valda kui ka olemasolevate ettevõtete töö- ja teeninduskeskkonna parandamiseks on vaja äri-, kontori- ja teenuspinda.

Ettevõtluse soodustamiseks tuleb luua sobilikke tingimusi: tähtis on korras taristu, abi planeeringute ja lubade menetlemisel, samuti kaasamõtlemine, ärakuulamine ja kaasamine kohaliku elu ja ettevõtluskeskkonna kujundamisel.

Ettevõtjate ja vallavalitsuse koostööd tuleb tugevdada: koostöö tugevdamine soodustab ettevõtluse arengut Saku vallas ning aitab valda meelitada uusi ettevõtjaid.

Vallast läbi sõitvatel inimestel puudub põhjus Sakus peatuda: vallast igapäevaselt läbi sõitvad inimesed on kasutamata ressurss, mida tuleks rakendada valla hüvanguks. Sakus ei ole turistidele või läbireisijatele atraktiivseid vaatamisväärsusi või tegevusi, puuduvad teenused, kauplused, majutus jms.

Puudub Saku valla turismi arendamise kontseptsioon: et vallas turismi arendada, on vaja välja töötada vastav kontseptsioon.

Puudub maamärk, mis annab teada, et jõuti Saku valda: maamärk aitaks luua vallale oma identiteeti ja tõsta valla nähtavust.

VALDKONNA EESMÄRK

Saku vallas on elujõulised ja väärtust loovad ettevõtted. Saku vald on hea paik äri alustamiseks, kuna siin on mitmesugused äri- ja kontoripinnad ning kaugtöövõimalused. Roheline mõtlemine julgustab keskkonnasõbralikke äritavasid, nagu säästvate materjalide ja energiatõhusate tootmismeetodite kasutamine, et vähendada CO₂ heitkoguseid ning suurendada keskkonnasõbralikku käitumist ja tulemuslikkust. Saku vald on tuntud turismi- ja puhkamise sihtkoht.

HEA ELUKESKKOND – ETTEVÕTLUS JA TURISM

SAAVUTAMISE NÄITAJA

Näitaja kirjeldus	algfase	saavutustase
	2024	2035
Valla, ettevõtjate ja kogukondade ühistegevuste/- ürituste ja ühiste projektide arv	0	5

TEGEVUSED

1. Koostöös ettevõtjatega luuakse nüüdisaegsete rendipindadega teenuskeskus ja kaugtöövõimalused.
2. Soodustatakse ettevõtete võrgustumist, sh infopäevade, ettevõtluspäeva, -nädala või mõne muu sündmuse korraldamine Saku valla ettevõtetele.
3. Korraldatakse õpilasfirmade ning *start-up*-teenuste ja -toodete võistlusi koostöös kohalike ettevõtetega.
4. Luuakse lisavõimalusi hooajalisele kaubanduse hoogustamiseks.
5. Ettevõtlust soodustatakse lähtuvalt üldplaneeringust, arendades keskkonda sobiva ja olulisi keskkonnamõjusid mitteomavat äri- ja tootmistegevust, st asutatakse rohe-, bio- ja ringmajanduse ettevõtteid.
6. Valla turismi edendamiseks korraldatakse regulaarselt ümarlaudu, koostatakse Saku valla lugu, rajatakse valla maamärk ning korraldatakse turundustegevus.
7. Valda kui atraktiivset turismisihtkohta turundatakse koostöös kohalike ettevõtjatega.

VALLA JUHTIMINE JA ARENGUKAVA SEIRE

4.1. Valla juhtimine

Saku vald kui kohalik omavalitsusüksus juhindub ülesannete täitmisel põhiseadusest, kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest, teistest seadustest ning nende alusel ja täitmiseks antud õigusaktidest, sealhulgas valla põhimäärusest. Arengukava elluviimist korraldab Saku vallavalitsus. Arengukavas kavandatud tegevuste elluviimise eest vastutavad teenistuste juhid.

Valla juhtimise eesmärk on kõrge haldussuutlikkus, valla elanikele on tagatud omavalitsuse ülesannete kvaliteetne, õigeaegne ja tõhus täitmine, kasutades tänapäevaseid e-teenuseid, kaasava eelarve võimalusi ja teiste omavalitsuste kogemusi. Valla juhtimine on motiveeriv ja eesmärgistatud ning põhineb osalusdemokraatial.

VALLA JUHTIMISE LÄBIVAD PÕHIMÕTTED

Valla ametnikud ja töötajad on pädevad oma ala spetsialistid, kes oskavad probleeme ennetada ning suudavad langetada strateegilisi otsuseid. Ametnikud osalevad oma pädevuse tõstmiseks järjepidevalt asjakohastel koolitustel.

Vald teeb koostööd naaberomavalitsustega eri valdkondade arendamisel. Saku vallal on toimivad koostöösuhted sõprusomavalitsustega Eestis ning kohalike omavalitsustega Euroopas ja Aasias.

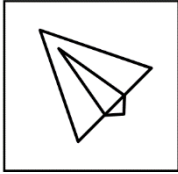
Elanikkond on kaasatud valla strateegilistesse otsustusprotsessidesse, vallavalitsemine on avatud ja läbipaistev, info edastamine õigeaegne.

Avalike teenuste osutamisel kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamiseks kasutatakse delegerimist ja koostööd kogukondade, mittetulundusühenduste ja ettevõtjatega.

Bürokraatia vähendamiseks panustatakse jätkuvalt digiteenuste¹⁹ arendamisse. Digilahenduste kasutamine on vahend inimeste heaolu suurendamiseks. Igapäevatöös kasutatavad tänapäevased infotehnoloogialahendused muudavad avalikud teenused kättesaadavaks ka vallavalitsusse kohale tulemata. Arendatakse valla kodulehekülge, e-teenuseid, iseteeninduskeskkonda jms, et lihtsustada info selgust ja kättesaadavust.

Rakendatakse uuenduslikke ideid. Uuenduslikkus on julgus katsetada asju uuel viisil ja olla eestvedaja. Innovatsioon ja selle edendamine aitab kaasa valla ja piirkonna arendamisele.

¹⁹ **Digiteenus** on teenus, mida osutatakse interneti või elektroonilise võrgu kaudu ning pakutakse põhiliselt automatiseeritud või inimese minimaalse sekkumisega.

4.2. Arengukava seire

Üks kord aastas viiakse Eesti omavalitsustes läbi teenuste tasemete küsitlust ning rahandusministeeriumi tellimusel üle aasta elanike rahulolu uuring, mis avaldatakse veebilehel <https://minuomavalitsus.fn.ee/>. Kohalike avalike teenuste hindamine annab omavalitsustele võimaluse saada terviklik ja kompaktne ülevaade oma olukorrast ning võrrelda end teiste omavalitsustega, millest lähtuvalt analüüsida teenuste arendamise võimalusi ja vajadusi ning täiendada arengusuundi, kui vaja. Vajaduse tekkides korraldab vald täiendavaid rahulolu-uuringuid.

Valla arengukava vaadatakse seire käigus üle kord aastas koos valdkondlike arengukavadega, mida vajadusel uuendatakse. Täiendused viiakse sisse eelarvestrateegiasse. Elluviidud tegevused kajastatakse majandusaasta aruandes. Igal aastal vaadatakse eelarve koostamise ajal üle arengukavas planeeritud tegevused, mis kajastuvad kas tegevuskuludes või investeeringutes.

ARENGUKAVA SEIRE JA HINDAMINE TOIMUB NELJAL TASANDIL:

- peamiste makromajanduslike näitajate hindamine ja võrdlemine Eesti keskmisega (igal aastal)
- valla võrdlemine teiste sarnaste (Tallinna lähipiirkonna) omavalitsustega
- elanikkonna rahulolu avalike teenustega
- tegevuskava täitmise hindamine (igal aastal)

SAKU VALLA ARENGUKAVA 2025–2035

Lisad

Lisa 1. Saku valla hetkeolukord 2024

Lisa 2. Saku valla eelarvestrateegia aastateks 2025–2029